

Sammanfattning

Detta är en regional analys för svenska kommuner. Analysmodellen är densamma som vi under många år har använt för norska kommuner och som finns på regionaleanalyser.no. I denna analys har vi beskrivit utvecklingen för sysselsättning och befolkning i Orsa med Telemarksforskings attraktivitetsmodell.

Alla indata i analysen har hämtas från SCB. Rapporten uppdateras med nya sysselsättningsdata för 2018 så snart de blir tillgängliga hos SCB.

Sysselsättningsutvecklingen i Orsa har sammantaget legat i nivå med rikets genomsnitt de senaste tio åren. Den privata sysselsättningen har dock ökat kraftigt, medan den offentliga sysselsättningen har minskat kraftigt. Sysselsättningsutvecklingen i Orsa har påverkats negativt av att befolkningsutvecklingen har varit svag jämfört med rikets genomsnitt. Med hänsyn till det så har ökningen av den privata sysselsättningen varit mycket högre än förväntat. Orsa har därför varit en mycket attraktiv kommun för näringsliv de senaste tio åren.

Orsa har haft en minskande befolkning de senaste tio åren. Den största orsaken till det är att kommunen har haft ett negativt födelsenetto (födda-avlidna). De senaste tre åren har Orsa haft en ökande befolkning till följd av ökad invandring. Inflyttningen till Orsa har varit lite bättre än vad man kan vänta sig utifrån 1) sin geografiska belägenhet och 2) sysselsättningsutvecklingen i Orsa och grannkommunerna. Orsa har därför varit en förhållandevis attraktiv bostadskommun.

Orsa har alltså haft en svagt positiv bostadsattraktivitet och en starkt positiv näringsattraktivitet de senaste tio åren.

Trots detta så är det mycket sannolikt att Orsas befolkning kommer att minska fram till år 2040. Det finns två huvudsakliga orsaker till det. Den första är att Sveriges invandring förutspås minska kraftigt framåt och därmed får Orsa också en minskande invandring. Den andra är att Orsa har en ofördelaktig åldersfördelning med relativt få barn/ungdomar och relativt få invånare i fruktsam ålder. Detta gör att födelsetalen blir låga. Det fylls också på i lägre utsträckning än tidigare genom invandring.

Orsa har ett ogynnsamt geografiskt läge där Mora är den enda arbetsmarknaden inom bekvämt pendlingsavstånd. Det är dessutom så att Orsas grannkommuner (inklusive Mora) har haft en svag sysselsättningsutveckling de senaste tio åren.

Utifrån de här ogynnsamma förutsättningarna blir det mycket viktigt för Orsa att ta vara på de möjligheter man har att ge så många invånare som möjligt förutsättningar och motivation att stanna/etablera sig i kommunen. Vi pratar då om god arbetslivskontakt för kommunens skolungdomar, gott värdskap och jobb-möjligheter för invandrare, tillskapande av yrkes- och utbildningar, kommunikation med fritidshusägare och en positiv synlighet mot de hundratusentals besökare som gästar turismkommunen Orsa varje år. Vi pratar också om att ge möjlighet till nytt boende i både flerbostadshus och villa samt att underlätta för fritidshusägare att bosätta sig i kommunen.

Eftersom sysselsättningsutvecklingen i grannkommunerna är svag och en fortsatt ökande sysselsättning är en förutsättning för en positiv befolkningsutveckling, så måste näringslivet i Orsa ges gynnsamma förutsättningar för att fortsätta utvecklas och anställa. I det sammanhanget blir det

också mycket viktigt att man satsar på att utveckla kompetensförsörjning/"jobbmatchning" i kommunen så att de växande företagen kan hitta rätt kompetens.

Orsa har ett starkt och positivt laddat varumärke som det finns förutsättningar för kommunen att dra nytta av på ett offensivt sätt.

Ola Granholm

1. Sysselsättning

1.1 Sysselsättningsutveckling

Sysselsättningsutveckling

I det här kapitlet beskriver- och analyserar vi sysselsättningsutvecklingen. Fakta kommer från SCB:s registerbaserade sysselsättningsstatistik. I det här kapitlet ger vi en beskrivande sammanfattning över utvecklingen i Sverige och Orsa. I nästa kapitel analyserar vi vilka drivkrafter som ligger bakom utvecklingen specifikt i Orsa.

Huvuddrag i Sveriges sysselsättningsutveckling (figur 1.1.1)

Det har varit en kraftig sysselsättningstillväxt i Sverige mellan 2004 och 2017, endast avbrutet av en tillfällig nedgång under finanskrisåret 2009.

Sysselsättningsökningen har drivits av en stark tillväxt i näringslivet. Antalet arbetstillfällen i det privata näringslivet har ökat med 24 procent mellan 2004 och 2017.

Antalet arbetstillfällen i offentlig sektor sjönk 2004-2011, men sedan dess har antalet arbetstillfällen ökat även i den offentliga sektorn.

Figur 1.1.1: Utveckling av sysselsättningen i Sverige, indexerad som att nivån 2004= 100.

1.2 Strukturell utveckling i Sverige

Olika branscher växer olika mycket under olika tidsperioder. Detta är en viktig förklaring till att olika platsers tillväxt skiljer sig åt. Platser som har en stor andel av sina arbetstillfällen i tillväxtbranscher får en starkare tillväxt.

I figuren kan vi se att branscher som företagstjänster, offentlig förvaltning och försvar har störst tillväxt under 2017.

SCB ändrade sin metod 2011, vilket ledde till att det registrerades många fler arbetstillfällen inom Jordbruk, skogsbruk och fiske det året utan att det faktiskt var så i praktiken.

Om vi ser på hela perioden 2009-2017 kan vi se att tillverkning och utvinning kan vi se att tillverkning och utvinning minskade medan hotell- och restaurangverksamhet ökade kraftigt.

Figur 1.1.2 Årlig tillväxttakt 2017 i olika branscher.

1.1.3 Sysselsättningsutveckling i kommunerna

I kartan kan vi se regionala mönster i sysselsättningsutvecklingen. Man kan välja offentliga arbetstillfällen, privata arbetstillfällen eller summa arbetstillfällen. Man kan också välja olika perioder.

Kartan är i grunden inställd för att visa utvecklingen under de senaste tio åren. Kommuner med hög tillväxt har blå färg medan kommuner med låg tillväxt har röd färg.

Sysselsättningsutvecklingen har varit oväntat decentraliserad de senaste tio åren. Det är förstas en koncentration av kommuner med hög tillväxt runt Stockholm, men många landsbygdskommuner har också haft hög tillväxt. I botten av tabellen kan vi se många kommuner som har haft en stor andel industri.

Figur 1.1.3 Sysselsättningsutveckling i Sveriges kommuner 2008 – 2017

1.1.4 Sysselsättningsutveckling i Orsa

Figuren visar antal arbetstillfällen i privat- och offentlig sektor i Orsa. Siffrorna kommer från SCB:s registerbaserade sysselsättningsstatistik. Notera att SCB ändrade sin metod för beräkning av arbetstillfällen 2011. Den nya metoden gav flera arbetstillfällen än tidigare, speciellt inom Jordbruk, skogsbruk och fiske.

Orsa fick, i likhet med de flesta andra kommuner i Sverige, en minskning av sysselsättningen 2009 i samband med finanskrisen men därefter har man haft en stadig ökning av privata arbetstillfällen. Antalet offentliga arbetstillfällen har minskat, men den starka tillväxten i det privata näringslivet har gjort att den totala sysselsättningen ändå har ökat.

Det fanns i slutet av 2017 (den sista tillgängliga siffran från SCB) 1665 arbetstillfällen i det privata näringslivet, en mycket stark tillväxt från 1079 arbetstillfällen 2004.

I offentlig sektor fanns det 784 arbetstillfällen 2017, jämfört med 1051 arbetstillfällen 2004.

Figur 1.1.4 Antal arbetstillfällen i offentlig och privat sektor i Orsa

1.1.5 Den relativa sysselsättningsutvecklingen

Det är intressant att jämföra sysselsättningsutvecklingen i Orsa med resten av landet. I figur 1.1.5 har vi först indexerat utvecklingen som att nivån år 2000= 100. Därefter har vi kollat hur Orsas sysselsättningsutveckling utvecklats jämfört med riket. Ett indexvärde för Orsa på 100 innebär att utvecklingen har varit densamma som för riket i övrigt.

Orsas näringsliv har haft en sysselsättningsutveckling som är 24 procent högre än resten av Sverige sen år 2004.

I offentlig sektor har utvecklingen dock varit 31 procent lägre än i Sverige som helhet.

Den totala sysselsättningsutvecklingen ligger något under rikets utveckling mellan 2004 och 2017.

Figur 1.1.5 Utveckling i antal arbetstillfällen i offentlig- och privat sektor, indexerat och vägt mot nationellt index. Nivå 2004=100.

1.1.6 Sysselsättningsutveckling i det privata näringslivet

I figuren ser vi sysselsättningsutvecklingen i det privata näringslivet i Orsa och de övriga kommunerna i Dalarna de tio senaste åren (år 2008-2017).

Orsa har haft klart högst tillväxt i antal arbetstillfällen i det privata näringslivet av Dalarnas kommuner de tio senaste åren. Orsa har faktiskt haft den mest positiva sysselsättningsutvecklingen i näringslivet av alla Sveriges kommuner under den här perioden. I toppen av tabellen finns två helt olika kommuner; Orsa med en stor andel turism, gröna näringar, transport- och byggverksamhet respektive Ludvika med en stor industrisektor. I botten på tabellen hittar vi ett antal orter med en stor andel industri som, i motsats till Ludvika, har minskat rejält. Vansbro är en annan dalakommun med stor andel industri, som har gått emot trenden. Övriga orter i Dalarna med positiv utveckling i näringslivet (Säter, Leksand och Rättvik) är mindre kommuner med ett diversifierat näringsliv och

utan dominerande företag. I Orsas grannkommun Mora har antalet arbetstillfällen i näringslivet endast ökat med ca 4 procent, vilket är betydligt lägre än rikets genomsnitt. Moras utveckling har stor betydelse för Orsa då det är många Orsabor som pendlar till jobb i Mora.

Figur 1.1.6 Sysselsättningsutveckling i privata näringslivet perioden 2008-2017

1.1.7 Sysselsättningsutveckling i branscher och sektorer

I tabellen kan vi se utvecklingen av antal arbetstillfällen i de olika branscherna i Orsa från 2008 till och med 2017.

Branschen vård och omsorg; sociala tjänster har 427 arbetstillfällen och är störst. Den omfattar huvudsakligen offentligt anställda. Därefter följer byggverksamhet med 391 anställda och transport och magasinering med 253 anställda.

De branscher av större betydelse som ökat mest under den här perioden är, i tur och ordning; Transport och magasinering, Offentlig förvaltning (och försvar), Byggverksamhet, Kulturella och personliga tjänster och Hotell- och restaurangverksamhet. Branschen Transport och magasinering har ökat med hela 156% under perioden!

Kolumnen "Vekst" anger utvecklingen i antal arbetstillfällen det senaste året.

Figur 1.1.7 Antal arbetstillfällen och tillväxt det senaste året, branschvis

1.1.8 Näringslivsstruktur

Vilka branscher är överrepresenterade i Orsa?

I figur 1.1.8 ser vi lokaliseringkvoterna i de olika branscherna. Lokaliseringkvoten visar hur stor branschen är i Orsa jämfört med hur stor den är i riket (branschens andel i Orsa dividerat med branschens andel i Norge). Om talet är över 1, betyder det att det är relativt mycket av den branschen i Orsa.

Hur näringslivet fördelar sig på de olika branscherna (vilka branscher man har mycket och lite av) betyder mycket för tillväxten. Det ska vi analysera i nästa kapitel.

Orsa har en ovanligt stor andel av sina arbetstillfällen i branscherna jordbruk, skogsbruk och fiske, byggverksamhet, transport och magasinering, hotell- och restaurangverksamhet, energiförsörjning; miljöverksamhet och Kulturella och personliga tjänster mm.

Orsa har en ovanligt liten andel av arbetstillfällena inom handel, tillverkning och utvinning, företagstjänster, finans- och försäkringsverksamhet samt information och kommunikation.

Figur 1.1.8 Lokaliseringkvoter för olika branscher i Orsa 2017

1.2 Näringsattraktivitet

Näringsattraktivitet

I kapitlet om näringsattraktivitet analyserar vi utvecklingen i antal arbetstillfällen i näringslivet, som beskrevs i det förra kapitlet. Syftet med det är att lyfta fram vilka drivkrafter som ligger bakom utvecklingen. Analyserna summeras till en beräkning av Orsas näringsattraktivitet, som utgörs av skillnaden mellan faktisk utveckling och förväntad utveckling. Attraktiva platser är de platser som lyckas uppnå starkare tillväxt än förväntat.

1.2.1 Näringstillväxt i kommunerna

I kartan kan vi se hur olika drivkrafter har påverkat den regionala- och lokala utvecklingen, mätt i antal arbetstillfällen i Sverige.

”Branscheffekten” visar hur sysselsättningsutvecklingen har påverkats av branschmixen i en kommun. Om en kommun har en stor andel av sina arbetstillfällen i branscher som har en svag utveckling i riket så har den kommunen oftast en svagare sysselsättningsutveckling än riket i övrigt. Omvänt ger en stor andel arbetstillfällen i branscher som växer i riket en starkare sysselsättningsutveckling i kommunen. Om vi tittar närmare på branscheffekten i figuren kan vi se att många kommuner i norra Sverige har haft en gynnsam branschstruktur de tio senaste åren. Kommuner får en positiv branscheffekt när en stor andel av antalet arbetstillfällen finns i växande branscher. Branscheffekten blir negativ om en stor andel arbetstillfällen finns i krympande branscher, till exempel inom industri.

”Befolkningseffekten” visar vilken effekt befolkningsutvecklingen har på antalet arbetstillfällen. En befolkningsökning skapar ju inte bara mer skatteintäkter utan även mer jobb, i form av konsumtion, köp av tjänster mm. På platser med starkare befolkningsutveckling än genomsnittet för riket, blir det extra stark tillväxt i näringslivet. Befolkningseffekten har haft en starkt centraliserande påverkan på sysselsättningsutvecklingen i Sverige. Kommuner omkring Stockholm, Göteborg och Malmö har haft stark befolkningstillväxt, medan de flesta kommuner i norra Sverige har haft svag- eller negativ befolkningsutveckling.

Den förväntade tillväxten i en kommun är summan av branscheffekt, befolkningseffekt och rikets genomsnittliga sysselsättningsutveckling.

Näringsattraktiviteten beräknas som skillnaden mellan förväntad tillväxt och den faktiska tillväxten.

Figur 1.2.1 Näringsattraktivitet i kommunerna i Sverige 2009 – 2017

1.2.2 Drivkrafter för näringstillväxt

I den här figuren visar vi den *förväntade* tillväxten i Orsa och de andra kommunerna i Dalarna. Den förväntade tillväxten är summan av branscheffekten, befolkningseffekten och rikets genomsnittliga sysselsättningsutveckling.

Talet inom parentes visar kommunens ranking bland Sveriges 290 kommuner för förväntad tillväxt (den tillväxt respektive kommun borde ha fått utifrån sina förutsättningar).

Sverige har haft en mycket positiv utveckling på arbetsmarknaden, som har gett en sysselsättningsökning i näringslivet på 11,5 procent.

Orsa har en branschfördelning som har varit gynnsam för att sysselsättningen ska öka (en stor andel av arbetstillfällena inom branscher med en positiv utveckling i riket). Vi beräknar att branscheffekten borde öka sysselsättningen i Orsa med 3,4 procentenheter.

Befolkningseffekten är dock kraftigt negativ i Orsa. Vi beräknar att den borde minska sysselsättningen i Orsa med 7,7 procentenheter.

Sammantaget är den förväntade sysselsättningsutvecklingen i Orsa 7,2 procent de tio senaste åren. Det placerar Orsa på plats 118 av 290 kommuner i Sverige. Orsas strukturella förutsättningar är därmed lite mer gynnsamma än genomsnittet för Sveriges kommuner.

Figur 1.2.2 Förväntad tillväxt i antal arbetstillfällen i näringslivet 2009-2017. Sorterat efter förväntad sysselsättningsutveckling.

1.2.3 Näringsattraktivitet i kommunerna

Vår definition av näringsattraktivitet är att kommuner som är attraktiva för näringsliv har en högre tillväxt i antal arbetstillfällen än vad man kunde förvänta sig utifrån kommunens "strukturella förutsättningar". De strukturella förutsättningarna, som kommunen inte kan påverka på kort sikt, är en kombination av branschstrukturen, befolkningsutvecklingen och den nationella sysselsättningstillväxten. I figuren visar vi sysselsättningsökningen i näringslivet, fördelat på förväntad tillväxt utifrån 1) de strukturella förutsättningarna och 2) näringsattraktiviteten. Summan av staplarna = Total faktisk tillväxt i antal privata arbetstillfällen. Näringsattraktivitet (den orangea delen av stapeln) beräknas då alltså som skillnaden mellan förväntad tillväxt och faktisk tillväxt (hur kommunen har presterat i praktiken utifrån sina givna förutsättningar).

Orsa har haft en förväntad tillväxt på 7,2 procent den senaste tioårsperioden, men har haft en faktisk tillväxt på 11,5 procent. Orsa har alltså haft en tillväxt som är 4,3 procentenheter högre än förväntat. Orsa har därmed varit en attraktiv näringskommun de senaste tio åren.

Figuren visar att det bara är fyra kommuner i Dalarna som har överpresterat i förhållande till sina givna förutsättningar.

Figur 1.2.3 Förväntad tillväxt och näringsattraktivitet i Orsa och jämförelsekommunerna 2009-2017. Summan av de två staplarna är den faktiska ökningen av antalet arbetstillfällen i kommunen. Kommunerna i tabellen är sorterade efter näringsattraktivitet.

1.2.4 Utveckling av näringsattraktivitet

Ovan har vi visat utvecklingen av antal arbetstillfällen i Orsa. Den *förväntade* utvecklingen är summan av de strukturella drivkrafterna; nationell tillväxt, branscheffekt och befolkningseffekt.

Näringsattraktiviteten utgörs av skillnaden mellan den faktiska- och den förväntade tillväxten (mätt i antal arbetstillfällen). Figuren visar 3-årsserier, det vill säga glidande genomsnitt, men det är möjligt att välja 1-årsserier.

Orsa hade en positiv näringsattraktivitet 2012-2016, men under den senaste 3-årsperioden blev den negativ. Om vi väljer 1-årsserier kan vi se att näringsattraktiviteten var speciellt negativ 2015, men att den åter blev tydligt positiv 2017 (det senaste året som vi har data från), som en följd av att sysselsättningen steg rejält igen då.

Figur 1.2.4 Faktisk och förväntad tillväxt i näringslivet, drivkrafter för tillväxt och näringsattraktivitet

1.2.5 Branschvis näringsattraktivitet

I tabellen kan vi studera i detalj vilka branscher som har utvecklats starkare eller svagare än förväntat. Förväntad tillväxt i en enskild bransch är samma procentuella ökning som branschen har haft i hela riket. I tabellen visas skillnaden mellan faktisk och förväntad tillväxt. Tabellen är inställd på 3-årsserier (tre års glidande genomsnitt) men man kan också välja 1-årsserier.

Det är speciellt tre branscher som har växt mer än förväntat i Orsa: Transport och magasinering, Byggverksamhet och Kulturella och personliga tjänster m.m.

Branscherna utbildning samt vård och omsorg; sociala tjänster har utvecklats svagare än förväntat. Det handlar huvudsakligen om offentlig sektor och vi vet att antalet offentliga arbetstillfällen har minskat under lång tid i Orsa. De tre senaste åren har antalet arbetstillfällen i branschen företagstjänster också minskat kraftigt. Även branschen Hotell och restaurang har haft en sämre utveckling än väntat de senaste åren.

Figur 1.2.5 3-års genomsnittlig näringsattraktivitet

1.2.6 Summering av sysselsättningsutveckling

Figuren visar en summering av sysselsättningsutvecklingen i Orsa i absoluta tal. Man kan välja andra år och andra enheter i figuren. Färgerna illustrerar om utvecklingen i Orsa har varit relativt sett god (blå färg) eller svag (röd färg) i relation till resten av riket.

Orsa hade 2017 en ökning med 41 arbetstillfällen.

Om Orsa skulle ha haft samma procentuella ökning som riket i övrigt så hade det gett en ökning med 43 arbetstillfällen. Orsa hade 2017 alltså en något svagare ökning än riket i övrigt.

Befolkningsutvecklingen i Orsa var 2017 svagare än genomsnittet för riket. Det reducerar tillväxten i näringslivet med 32 arbetstillfällen (befolkningseffekt).

Branschmixen i Orsa var svagt ogynnsam för tillväxt, något som minskade antalet arbetstillfällen i näringslivet med 2 arbetstillfällen (branscheffekt).

Detta ger tillsammans en förväntad tillväxt i näringslivet med 9 arbetstillfällen 2017. Den faktiska tillväxten blev, som nämnts ovan, 41 arbetstillfällen. Skillnaden mellan faktisk- och förväntad tillväxt är +32 arbetstillfällen. Detta är en indikator för näringsattraktiviteten i Orsa. Näringsattraktiviteten var alltså kraftigt positiv 2017, motsvarande 1,3 procent.

Figur 1.2.6 Sysselsättningsförändringar i absoluta tal, fördelade på olika sektorer/drivkrafter. Färgerna illustrerar utvecklingen i procent i förhållande till övriga kommuner i Sverige. Man kan i figuren välja utvecklingen i andra perioder, eller skifta vilken enhet man vill visa.

1.3.1 In- och utpendling

Figuren visar antal Orsabor som pendlar ut till en annan kommun och antal personer som bor i någon annan kommun och pendlar in till Orsa. Skillnaden (nettopendling) visas i de blå staplarna. Vi kan se att både in- och utpendling har stigit stabilt under perioden. Utpendlingen har ökat med ca 30 procent och inpendlingen med ca 90 procent. Inpendlingen till Orsa har alltså ökat betydligt mer än utpendlingen, vilket också är logiskt då sysselsättningen i Orsa har ökat betydligt mer än i grannkommunerna.

Figur 1.3.1 Antal personer som pendlar ut från- och in till Orsa, samt nettoutpendling

1.3.2 Arbetsmarknadsintegration

Arbetsmarknadsintegration är ett begrepp som beskriver i hur hög grad arbetsmarknaden i en kommun är integrerad med arbetsmarknaden i andra kommuner. Arbetsmarknadsintegration beräknas som antal utpendlare i procent av sysselsättningen plus antal inpendlare i procent av antal arbetstillfällen. I figuren till höger ser vi arbetsmarknadsintegrationen i Dalarnas kommuner.

Figur 1.3.2 Arbetsmarknadsintegration i Dalarnas kommuner 2016

1.3.3 Utpendling

Figuren visar hur många personer som bodde i Orsa och pendlade till andra kommuner år 2006 och år 2018. De tio kommuner som visas i figuren är de som har mest pendling från Orsa. Vi kan också se hur pendlingen till de olika kommunerna har utvecklats under den valda tidsperioden. För Orsas del är pendlingen till Mora helt dominerande och vi kan se att den har ökat stadigt under perioden.

Figur 1.3.3 Antal Orsabor som pendlade till andra kommuner 2006 och 2018

1.3.4 Inpendling

Figuren visar hur många som pendlar till Orsa från andra kommuner. De tio kommuner som visas i figuren är de som har mest pendling in till Orsa. Vi kan också se hur pendlingen från de olika kommunerna har utvecklats under den valda tidsperioden. För Orsas del är pendlingen från Mora helt dominerande och vi kan se att antalet Morabor som pendlar till Orsa har ökat kraftigt under perioden. Detta är en direkt följd av att sysselsättningen har ökat mer i Orsa.

Figur 1.3.4 Antal personer som jobbade i Orsa och pendlade från andra kommuner 2006 och 2018.

2. Befolkningsutveckling

I det här kapitlet beskriver- och analyserar vi befolkningsutvecklingen i Orsa. Vi fokuserar särskilt på att beskriva- och analysera flyttmönstren. Alla indata har hämtats från SCB och har analyserats/bearbetats i vår attraktivitetsmodell.

2.1.1 Utvecklingen i Sverige

Befolkningsutvecklingen i Sverige har påverkats starkt av invandring. Nettoinvandringen till Sverige ökade kraftigt fram till 2016 då nettoinvandringen i riket motsvarade 1,9 procent av invånarantalet. Under 2017 och 2018 har nettoinvandringen minskat något, men ligger fortfarande på en hög nivå.

Samtidigt har födelsenettet (födda minus avlidna) gått från att vara negativt år 2000-2001 till att bidra positivt, motsvarande en kvarts procent av invånarantalet. Vi kan i figur 2.1.1.2 se att detta beror på att antal födda har ökat och att antalet avlidna har minskat. Detta är en konsekvens av befolkningens demografiska fördelning samt fruktbarhet och dödlighet.

Figur 2.1.1.1 Procentuell befolkningsutveckling i Sverige från nettoinvandring och födelseöverskott

2.1.2 Utvecklingen i kommunerna

I kartan kan vi se de regionala mönstren i Sveriges befolkningsförändringar. Områdena runt de tre största städerna Stockholm, Göteborg och Malmö har växt mest. De flesta kommunerna i norra Sverige har haft en minskande befolkning.

Det som orsakar den här "centraliseringen" av befolkningen är inrikes nettoflyttning, som går från mer glesbebyggda områden mot storstadsområdena. Det är framför allt unga som flyttar och därmed får områden med nettoinflyttning efterhand också ett positivt födelsenetto, medan kommuner i mer glesbebyggda områden med många års nettoutflyttning får ett negativt födelsenetto.

Figur 2.1.2 Befolkningsutveckling i Sveriges kommuner 2009-2017

Nettoinvandringen, som har haft stor betydelse för Sveriges befolkningsökning, har fördelat sig över hela Sverige. Nettoinvandringen har därmed initialt bidragit till en decentralisering och därmed motverkat inflyttningen i övrigt till storstadsområdena. När en person som invandrat från ett annat land till en kommun flyttar till en annan kommun så registreras den "sekundärflytten" som inrikes flyttning. Denna sekundära flytt har ofta gått från landsbygd till storstad och då bidrar den också till en centralisering.

Då nettoinvandringen sannolikt sjunker de närmaste åren är det troligt att centraliseringen i Sverige åter ökar. Detta är en tydlig trend i Norge, som har haft en minskande invandring de senaste åren.

2.1.3 Utvecklingen i Orsa

Figur 2.1.3 visar invånarantal i Orsa från 2000 till 2019. Orsas befolkning minskade kraftigt under perioden 2008-2016, men de tre senaste åren har befolkningen ökat igen. I början av 2019 hade Orsa 6892 invånare.

Figur 2.1.3 Befolkningsutveckling i Orsa

2.1.4 Indexerad befolkningsutveckling

Figuren visar befolkningsutvecklingen i Orsa, Dalarna och riket, indexerat så att nivån år 2000=100.

Sveriges befolkning (grå linje) har ökat med 15 procent sen år 2000. Dalarnas befolkning (röd linje) har bara ökat med 2 procent och Orsas befolkning (blå linje) har minskat med 2 procent.

Figur 2.1.4 Den indexerade befolkningsutvecklingen, där nivån år 2000 = 100

2.1.5 Befolkningsutveckling i kommunerna

I figur 2.1.5 ser vi den procentuella befolkningsutvecklingen i Orsa och övriga kommuner i Dalarna de senaste tio åren.

Orsa är en av fyra kommuner i Dalarna som har haft en befolkningsminskning de senaste tio åren. Gemensamt för de här fyra kommunerna är att de är belägna i Dalarnas "ytterkanter" och gränsar till stora obebyggda områden. Norrut från Orsa är det till exempel 12 mil till närmaste större ort/kommuncentrum (Sveg). De kommuner i Dalarna som har ökat mest är de som redan från början hade flest invånare.

Figur 2.1.5 Procentuell befolkningsutveckling i Dalarnas kommuner 2009-2018

2.1.6 Befolkningsutvecklingens olika delar

I figuren redovisas de olika delarna i befolkningsutvecklingen i form av födelsenetto, nettoinvandring och inrikes nettoflyttning. Den svarta linjen i diagrammet är summan av inrikes nettoflyttning och nettoinvandring.

Orsa har sen lång tid tillbaka ett negativt födelsenetto. Det innebär att kommunen måste ha en nettoinflyttning för att undvika befolkningsminskning.

Inrikes nettoflyttning till Orsa var negativ 2008-2016 (när vi använder tre års glidande genomsnitt). Under 2017 och 2018 har dock inrikes nettoflyttning skiftat till att bli positiv.

Vi kan se att nettoinvandringen har haft stor positiv betydelse för befolkningsutvecklingen i Orsa. Utan den skulle Orsa befolkning ha minskat mycket mer.

Figur 2.1.6 Olika delar i Orsas befolkningsutveckling. 3-års glidande genomsnitt

2.1.7 Relativ befolkningsutveckling

I figur 2.1.7 har vi använt samma siffror som i figur 2.1.6, men dragit ifrån de genomsnittliga siffrorna för riket.

Det har varit ett positivt födelsenetto i Sverige sen 2003, medan Orsa har haft ett negativt födelsenetto.

Invandringen till Orsa har varit lite högre än genomsnittet för riket under några år, men lägre än genomsnittet andra år. Sett över hela perioden har nettoinvandringen i Orsa legat i nivå med genomsnittet för riket.

Figur 2.1.7 Olika delar i Orsas relativa befolkningsutveckling

2.2 Bostadsattraktivitet

I det här kapitlet ska vi analysera den flyttningsstatistik som vi visade i förra kapitlet. Vi vill identifiera de strukturella drivkrafter som har påverkat nettoflyttningen till Orsa. Då kan vi räkna ut om nettoflyttningen har varit bättre eller sämre än förväntat. Platser som har en bättre nettoflyttning än förväntat är attraktiva som bostadsorter.

2.2.1 Befolkningsutveckling i kommunerna

I kartan visas kommunernas bostadsattraktivitet de tio senaste åren. Kommuner med blå färg har varit attraktiva som bostadsorter, då nettoflyttningen till kommunen har varit mer positiv än förväntat.

Om vi i figuren väljer ett annat tema än bostadsattraktivitet kan vi se de olika drivkrafterna för flyttströmmarna mellan kommunerna.

Centralisering: Visar hur flyttströmmarna mellan kommunerna skulle ha varit om sysselsättningsutvecklingen skulle ha varit likadan i alla kommuner. Det blir då flyttrörelse från små, lite mer perifert belägna kommuner till större kommuner som finns inom en större sammanhållen arbetsmarknad.

Grantillväxt: Visar effekten av förändrad sysselsättning i kommuner som Orsas invånare pendlar till. Grantillväxten blir starkt positiv i områden där det är en generellt hög sysselsättningsutveckling, speciellt i Stockholmsregionen.

Egentillväxt: Effekt på nettoflyttningen av sysselsättningsutveckling i den egna kommunen.

Figur 2.2.1 Bostadsattraktivitet i Sveriges kommuner 2008 - 2017

2.2.2 Drivkrafter för flyttning

I figuren har vi visat de strukturella drivkrafterna för inflyttning till Dalarnas kommuner. Dessa strukturella drivkrafter är sådana som kommunen inte själv kan påverka; Den nationella nettoinvandringen, centraliseringseffekten och effekten av sysselsättningsutveckling i kommuner som invånarna pendlar till.

Alla Dalarnas kommuner har en svagare centralitet än genomsnittet för Sverige, vilket påverkar nettoflyttningen negativt.

Samtidigt har alla länets kommuner en negativ effekt av sysselsättningsutvecklingen i kommuner som invånarna pendlar till. Därmed har Dalarnas kommuner relativt svaga förväntade flyttal de senaste tio åren. Falun har haft de bästa förutsättningarna för inflyttning medan Orsa har haft de sämsta förutsättningarna och den sämsta förväntade nettoflyttningen.

Då Sverige har haft en stor nettoinvandring de senaste åren har alla kommuner, trots dåliga förutsättningar i övrigt, haft en förväntad positiv nettoinflyttning.

Den förväntade nettoflyttningen till Orsa de senaste tio åren uppgår till 2,1 procent av invånarantalet. Den siffran får man om man summerar 7,1 procent från invandring, drar ifrån 2,1 procent på grund av svag centralitet och drar ifrån 3,0 procent på grund av svag sysselsättningsutveckling i grannkommunerna.

Figur 2.2.2 Strukturella drivkrafterns betydelse för nettoinflyttning 2008-2017.

2.2.3 Bostadsattraktivitet i kommunerna

I den här figuren har vi, i den grå stapeln, samlat de strukturella drivkrafterna som vi redovisade i figur 2.2.2 ovan. (Det handlade alltså om drivkrafter som kommunen inte själv kan påverka.)

Sen har vi, i den blå stapeln, adderat flytteeffekten av kommunernas egna sysselsättningsutveckling. Den effekten är positiv för Orsa eftersom sysselsättningsutvecklingen har varit starkare än riksgenomsnittet.

Därefter har vi, i den rosa stapeln, visat födelsenettots bidrag till befolkningsutvecklingen.

Till sist har vi, i den gröna stapeln, visat bostadsattraktiviteten. Den definieras då som skillnaden mellan förväntad- och faktisk nettoflyttning, hur kommunen har lyckats utifrån sina givna förutsättningar.

Orsa har relativt ogynnsamma strukturella förutsättningar för att få en nettoinflyttning och födelsenettot är starkt negativt. Orsa är den enda kommunen i Dalarna som har haft en sysselsättningsutveckling som är starkare än riksgenomsnittet de senaste tre åren. Flyttalen till Orsa ligger på exakt samma nivå som de förväntade. Därmed har bostadsattraktiviteten varit neutral, varken negativ eller positiv.

Figur 2.2.3 Effekten av struktur, födelsenetto, sysselsättningsutveckling och bostadsattraktivitet för nettoinflyttning 2008-2017

2.2.4 Bostadsattraktivitet utveckling

I nedanstående figur summerar vi hela analysen av Orsas flyttning 2007-2017. Vi kan se hur de olika drivkrafterna för flyttning (förutsättningarna) har utvecklats i relation till den faktiska utvecklingen. Figuren visar 3-årsserier, det vill säga tre års glidande genomsnitt, men det är möjligt att välja att visa 1-årsserier i figuren.

Orsa har haft en varierande bostadsattraktivitet, men den senaste perioden (2015-2017) har man haft en positiv bostadsattraktivitet. Om vi tittar på utvecklingen i 1-årsserier så kan vi se att det beror på en mycket hög bostadsattraktivitet under det enskilda året 2016.

Figur 2.2.4 Drivkrafter för flyttning, förväntad flyttning, bostadsattraktivitet och faktisk nettoflyttning i Orsa

2.2.5 Summering av befolkningsutveckling

Figuren summerar av Orsas befolkningsutveckling 2017 och visar hur befolkningsökningen kan delas upp i olika komponenter/drivkrafter. Det är också möjligt att välja andra perioder och andra enheter i figuren.

Orsas befolkning ökade med 26 personer 2017.

Födelsenettet minskade antalet med 29 personer.

Nettoflyttningen gav ett positivt tillskott med 48 invånare.

Då Orsa hade en nettoinvandring i förhållande till sin storlek skulle det ha gett en nettoinflyttning på 68 personer (nationell invandring).

Om Orsa hade haft en nettoinvandring i förhållande till sitt invånarantal, skulle det ha givit en nettoinflyttning på 68 (nationell invandring). Orsa är dock en landsbygdskommun som inte ligger centralt geografiskt. Det ger en (beräknad) reducerad inflyttning med 14 personer (centralisering).

Sysselsättningsutvecklingen i Orsa har varit lägre än riksgenomsnittet de senaste tre åren. Det ger en reducerad inflyttning med 6 personer (arbete)

Det varit en svag utveckling av sysselsättningen i de orter som Orsas befolkning pendlar till. Det ger en reducerad inflyttning med tre personer (granntillväxt/nabovekst)

Utifrån de här förutsättningarna kunde vi vänta oss en nettoinflyttning till Orsa på 45 personer 2017, men den faktiska nettoinflyttningen blev, som nämnts ovan, 48 personer. Det var alltså lite högre än förväntat. Det visar att Orsa var en attraktiv kommun att bosätta sig i det året.

Figur 2.2.5 Befolkningsförändringar i Orsa 2017 i absoluta tal. Fördelat på födelsenetto och uppdelat i olika drivkrafter. Färgerna illustrerar utvecklingen i procent, i förhållande till övriga kommuner i landet. Man kan i figuren välja att visa utvecklingen under andra tidsperioder eller skifta enhet i figuren.

3. Total attraktivitet

Det finns två sätt som en kommun kan skapa extra tillväxt på. För det första kan kommunen skapa kvaliteter/värden som ökar inflyttningen och minskar utflyttningen (bostadsattraktivitet). För det andra kan kommunen skapa näringsattraktivitet som leder till ökad sysselsättning i kommunens företag.

3.1.1

Bostads- och näringsattraktivitet

I figuren visar vi hur attraktiva Dalarnas kommuner har varit för boende och näringsliv de senaste tio åren.

Om vi ska summera bostads- och näringsattraktivitet till en total attraktivitet så måste vi ta ställning till hur vi ska vikta de två typerna av attraktivitet. Bostadsattraktivitet mäter om det flyttar in fler eller färre personer än förväntat, medan näringsattraktivitet mäter om sysselsättningen ökar eller minskar i förhållande till vad vi hade väntat oss. I den här rapporten har viktat de här två attraktivitetstyperna som om de varierar lika mycket. Det innebär att vi mäter attraktiviteten som antal standardavvikelser från genomsnittet

Orsa har varit en av fyra kommuner i Dalarna som har haft en tydligt positiv attraktivitet de senaste åren. Orsa har alltså uppnått en högre tillväxt i antal arbetstillfällen och befolkning än vad vi har kunnat vänta oss utifrån kommunens förutsättningar.

Figur 3.1.1 Normaliserad bostads- och näringsattraktivitet perioden 2009-2017.

3.1.2 Total attraktivitet i Dalarnas kommuner

I den här figuren visar vi samma siffror som i figur 3.1.1, men rangordnat efter total attraktivitet. Siffrorna inom parentes visar kommunens ranking för total attraktivitet bland Sveriges 290 kommuner.

Orsa har haft den näst högsta totala attraktiviteten av kommunerna i Dalarna de senaste nio åren (2009-2017). Jämfört med övriga kommuner i Sverige är Orsa rangordnat som nummer 52 av de 290 kommunerna. Det är främst den höga näringsattraktiviteten som har bidragit till att den samlade attraktiviteten har blivit hög och positiv.

Figur 3.1.2 Total attraktivitet 2009-2017.

3.1.3 Utveckling av total attraktivitet

I figuren till höger visas utvecklingen av Orsas totala attraktivitet 2009-2018. Figuren visar 3-årsserier, men det är även möjligt att välja 1-årsserier. Om vi skiftar till att visa 1-årsserier kan vi se att bostadsattraktiviteten i Orsa har varierat under perioden, men att den har varit positiv de flesta enskilda år

Figur 3.1.3 Utveckling av total attraktivitet i Orsa.

4. Scenarier för Sverige

Hittills har vi i den här rapporten beskrivit och analyserat hur befolkning och sysselsättning har utvecklats under perioden 2000-2017. Nu ska vi titta framåt mot möjliga utvecklingsscenarier för de kommande åren. Vi ska göra scenarier för hur befolkning och sysselsättning kommer att utvecklas i Orsa och Sverige.

Vi ska först i det här kapitlet visa några faktorer på nationell nivå som kommer att få stor betydelse för utvecklingen; Invandring och fruktsamhet. Vi utgår ifrån SCB:s prognoser, men lägger till ett nationellt scenario där tillväxten blir högre och ett där tillväxten blir lägre.

I nästa kapitel presenterar vi olika scenarier för Orsa baserat på vilken attraktivitet kommunen lyckas skapa för boende och näringsliv.

4.1.1 Invandringen till Sverige

Invandringen till Sverige har stor betydelse för befolkningsutvecklingen i alla kommuner. Invandringen har haft en stigande trend i Sverige. Den var som allra störst 2017, men minskade igen under 2018.

SCB har prognosticerat att invandringen ska sjunka gradvis ned till en nivå som motsvarar 0,21 procent av invånarantalet 2040.

Det finns en stor osäkerhet kring framtida invandring. Vi har därför tagit fram två extra alternativ för att fånga upp större delen av det "möjlighetsutrymme" som finns.

I högnivå-alternativet lägger vi invandringen på en högre nivå, utan att därför komma upp till de nivåer vi hade 2017 eller 2018.

I lågnivå-alternativet har vi antagit en fortsatt minskande invandring, där det vänder till en nettoutvandring efter år 2030. I det scenariot antar vi också att många av de som har invandrat till Sverige återvänder till sina ursprungsländer.

Figur 4.1.1 Historisk och framskriven nettoinvandring till Sverige

4.1.2 Fruktsamheten i Sverige

Fruktsamheten, mätt med hur många barn en kvinna får i genomsnitt under sitt liv, har stor betydelse för befolkningsutvecklingen- speciellt på lång sikt.

I figur 4.1.2 visar vi hur fruktsamhetstalet har utvecklats från år 2000 till 2018 och vilken utveckling som ligger till grund för de tre olika alternativ vi har tagit fram för Sveriges befolkningsutveckling.

Sverige har haft en minskning i fruktsamheten från 2009 till 2018. Den här nedgången har vi gemensamt med många andra länder i vår del av världen. (I Norge har nedgången varit ännu större och fruktsamhetstalet var där bara 1,56 under 2018.)

I huvudalternativet följer vi SCB:s prognos, som förutspår att fruktsamhetstalet ska öka till 1,84.

Sen har vi även ett lågtillväxt-alternativ där fruktsamhetstalet sjunker till 1,34

Figur 4.1.2 Historisk och framskriven fruktsamhet i Sverige

4.1.3 Sveriges befolkningsutveckling

De tre huvudalternativen för invandring och fruktsamhet ger ganska stora skillnader i Sveriges befolkningsutveckling. I hög-alternativet får Sverige en befolkning på 12,7 miljoner år 2040. I låg-alternativet ökar befolkningen bara till 10,6 miljoner och befolkningen minskar då till och med mot slutet av perioden.

På linjen i toppen av figuren kan vi ställa in vilken åldersgrupp vi vill visa. Genom att variera vilka åldersgrupper vi visar kan vi se att gruppen äldre ökar starkt oavsett övriga förutsättningar. Här är det inte så stor skillnad på alternativen.

Osäkerheten är förstås mycket större för de yngre åldersgrupperna. Där blir det stor skillnad mellan olika scenarier.

Figur 4.1.3 Historisk och framskriven befolkning i Sverige, i åldern 0 till 100 år

4.1.4 Demografi Sverige

I figuren visar vi som en utgångspunkt ålderspyramiden i Sverige så som den ser ut 2018. Vi kan se att Sverige har en topp runt åldern 70 år.

Om vi istället drar linjepunkten tillbaka till 2000, kan vi se att toppen då låg på en mycket lägre ålder, strax över 50 år.

Om vi drar linjepunkten till år 2040 så kan vi byta mellan huvudalternativet, hög tillväxt och låg tillväxt. Toppen på pyramiden ser ganska likadan ut i alla de tre scenarierna, men botten på pyramiden kommer att variera starkt.

Figur 4.1.4 Framskrivna befolkningspyramid för Sverige år 2019

4.1.5 Försörjningsbördan

Försörjningsbördan beskriver hur många det finns i arbetsför ålder i relation till antal pensionärer. I figuren visar vi antal personer mellan 20 och 65 år i relation till antal personer som är 66 år eller äldre.

Under 2009 var det nästan 3,7 personer i arbetsför ålder per pensionär. Det talet har sjunkit en del sedan dess, och ligger 2018 på ca 3,1. Försörjningsbördan kommer att fortsätta öka i alla scenarier. Även om det blir en kraftig befolkningsökning och hög fruktsamhet så kommer försörjningsbördan att öka.

Figur 4.1.5 Försörjningsbördan, definierad som antal personer mellan 20 och 65 år dividerat med antal personer på 66+ år.

4.1.6 Sysselsättning i Sverige

Antal arbetstillfällen beräknas följa antal invånare i arbetsför ålder. I analysmodellen antar vi att andelen sysselsatta kommer att vara konstant i varje separat årssteg. Vi får då en jämn sysselsättningsstillväxt i huvudalternativet upp till ungefär 5,5 miljoner arbetstillfällen år 2040.

Med låg nationell tillväxt kommer utvecklingen av sysselsättningen att bli betydligt svagare och vi får efterhand en minskning.

Med hög nationell tillväxt ökar antalet arbetstillfällen till nästan 6 miljoner år 2040.

Figur 4.1.6 Historisk och framskriven sysselsättning i Sverige

4.1.7 Strukturell utveckling i branscher och sektorer i Sverige

Vilka branscher kommer att växa/krympa? Den frågan har stor betydelse för den regionala- och lokala sysselsättningsutvecklingen.

I scenarierna har vi lagt som en förutsättning att nuvarande mönster i den strukturella utvecklingen kommer att fortsätta gälla. Det innebär att vi räknar med fortsatt tillväxt i de branscher som har haft tillväxt de senaste tio åren och fortsatt minskning i de branscher som har haft en minskning de senaste tio åren.

Figur 4.1.7 Årligt genomsnitt för sysselsättningsutvecklingen i de olika branscherna

4.1.8 Framtida branscutveckling

I nedanstående tabell visar vi den utveckling som har lagts in för de olika branscherna. Som utgångspunkt har vi tagit det årliga genomsnittet för branscherna de senaste tio åren. I analysmodellen har vi låtit utvecklingen i de olika branscherna konvergera gradvis fram till år 2040. Det innebär att vi låter skillnaderna i utveckling mellan de olika branscherna minska linjärt fram till år 2040. Vi gör så för att vi räknar med att nuvarande mönster i den strukturella utvecklingen fortsätter på kort sikt, men det är svårt eller omöjligt att spå om vilken utveckling vi har om 10 eller 20 år.

Figur 4.1.8 Framskriven procentuell utveckling i de olika branscherna

4.2 Scenarier för Orsa

Vi har nu redovisat vilka förutsättningar som ligger till grund för scenarierna när det gäller nationell tillväxt och strukturell utveckling på arbetsmarknaden. I detta kapitel ska vi visa scenarier för Orsa.

4.2.1 Framtida attraktivitet för Orsa

Vi skapar scenarier för Orsa som bygger på olika antaganden om attraktivitet för boende och näringsliv. I figuren har vi illustrerat vilka värden de olika scenarierna bygger på. Vi har fyra alternativ.

De grå prickarna i figuren visar attraktiviteten för alla kommuner i landet de senaste tio åren.

Scenariot med hög attraktivitet bygger på att det blir hög attraktivitet för både boende och näringsliv. De här värdena för attraktivitet kommer från analyserna av hur attraktiviteten i Orsa har utvecklats de senaste tio åren. Värdena har nivålagts utifrån att Orsas attraktivitet tillhör "0,8-kvantilen", det vill säga att Orsas värden för attraktivitet är bättre än 80 procent av alla kommuner i Sverige. Det är den gröna pricken.

I scenariot med låg attraktivitet ligger värdena för attraktivitet på "0,2-kvantilen", det vill säga att Orsas värden för attraktivitet är sämre än 80 procent av alla kommuner i Sverige. Det är den röda pricken.

Det finns också ett scenario (historisk attraktivitet) där Orsa behåller samma attraktivitetsvärden i framtiden som de har haft de tio senaste åren. Det är den gula pricken.

Till sist finns det också ett alternativ med medelhög attraktivitet (normal) där både boende- och näringsattraktiviteten ligger på noll. Det betyder att både flyttal och sysselsättningsutveckling i näringslivet utvecklas som förväntat (utifrån Orsas historiska värden). Det är den blå pricken.

Figur 4.2.1 Genomsnittlig historisk boendeattraktivitet och näringsattraktivitet 2009-2017, samt hög- låg- och normalalternativen.

4.2.2 Scenarier för befolkningsutveckling

I figuren kan fyra scenarier för Orsas befolkningsutveckling, med olika värden för attraktivitet.

I figuren kan vi se olika kurvor för befolkningsutvecklingen i Orsa i huvudalternativet. I detta huvudalternativ följer Sveriges invandring och fruktsamhet SCBs prognoser fram till år 2040.

Man kan i diagrammets topp välja tre olika alternativ för nationell tillväxt. Det innebär att man har 12 olika scenarier för befolkningsutveckling i Orsa.

I huvudalternativet sjunker antalet invånare Orsa fram emot år 2040 i alla de fyra scenarierna. Om Orsa lyckas uppnå hög attraktivitet för näringsliv och boende kommer invånarantalet att ligga stilla de första åren och därefter sjunka gradvis till ca 6300 invånare år 2040. Med låg attraktivitet blir minskningen större och invånarantalet blir då ca 5400 år 2040.

Figur 4.2.2 Befolkningsframskrivning för olika attraktivitetsscenarier

4.2.3 Antal skolbarn

Vi kan också visa scenarier för befolkningsutveckling inom olika åldersgrupper. Figuren är inställd på att visa antal barn mellan 6 och 15 år, det vill säga grundskoleålder. Det är också möjligt att visa andra åldrar med linjalväljaren.

Denna figur är i utgångspunkten inställd på huvudalternativet för nationell tillväxt. Det är också möjligt att välja låg- eller högalternativet för nationell tillväxt.

Alla de fyra scenarierna visar att antalet skolbarn kommer att sjunka. Med hög attraktivitet blir det 583 skolbarn år 2040. Med låg attraktivitet blir det 457.

Figur 4.3.3 Befolkningsframskrivningar för åldrarna 6 till 15 år i olika attraktivitetsscenarioer

4.2.4 Åldersfördelning

Figuren visar ålderspyramiden för Orsa. Den är inställd på hur ålderspyramiden ser ut år 2018.

Om vi drar linjalväljaren åt vänster kan vi se hur ålderspyramiden i Orsa såg ut tidigare.

Om vi drar linjalväljaren åt höger kan vi se hur ålderspyramiden kommer att förändras fram emot år 2040.

För framtida ålderspyramider kan vi välja både de tre alternativ som finns för nationell tillväxt, samt fyra olika alternativ för attraktivitet i Orsa.

Figur 4.2.4 Historisk befolkningspyramid för Orsa år 2018

4.2.5 Försörjningsbördan

Försörjningsbördan mäts som antal personer i åldern 20-65 år i förhållande till det antal som 66 år eller äldre. Försörjningsbördan kommer att öka i Sverige de närmaste åren, vilket innebär att det successivt blir allt färre personer i arbetsför ålder, räknat per pensionär.

Alla scenarier visar att försörjningsbördan kommer att öka. Det blir alltså färre invånare i arbetsför ålder, räknat per pensionär. Orsaken är att antalet pensionärer kommer att öka kraftigt i alla scenarier. Det är dessutom så att äldre personer flyttar i lägre grad än yngre och utvecklingen av antal äldre påverkas bara i låg grad av platsens attraktivitet.

I Orsa blir det i bästa fall 1,43, i värsta fall 1,17 personer, i arbetsför ålder per pensionär år 2040, om vi utgår ifrån SCBs prognos för nationell tillväxt.

Figur 4.2.5 Framskrivning av försörjningsbörda för olika attraktivitetsscenarioer

4.2.6 Flyttning och ålder

I den här figuren visar vi in- och utflyttning till Orsa efter ålder på den som flyttar. Figuren visar i utgångspunkten läget år 2018. Siffrorna baseras på Orsas flyttmönster de senaste tio åren.

Unga människor (18-35 år) flyttar mest. En del av dessa unga människor har med sig små barn, vilket resulterar i att också många barn flyttar. Detta gäller för både in- och utflyttning till/från Orsa och generellt för flyttning mellan kommuner i Sverige.

Den svarta linjen visar nettoutflyttning efter ålder. Den "flyttningsprofilen" kan variera mycket mellan olika platser. De flesta kommuner har en nettoutflyttning av unga i åldern 18-25 år. De största städerna och städer med högskolor och universitet har dock en nettoinflyttning av den här åldersgruppen.

I beräkningen av scenarierna så har vi utgått ifrån att kommunen behåller sin historiska flyttningsprofil.

Orsa har en flyttningsprofil med nettoutflyttning av personer i åldern 20-29 år, men en nettoinflyttning av personer över 30 år och av barn.

Figur 4.2.6 Antal flyttare per ettårig åldersgrupp år 2019

4.2.7 Arbetstillfällen

I figuren synliggör vi hur antal arbetstillfällen utvecklas i de olika scenarierna.

Man kan notera att det är stor spridning mellan de olika scenarierna, beroende på vilken attraktivitet det blir i Orsa. Det är en konsekvens av att utvecklingen faktiskt är mycket osäker. Det är inte möjligt att göra en säker prognos för hur sysselsättningen kommer att utvecklas.

Orsa har haft en hög attraktivitet för näringsliv de senaste åren. Därför är scenariot med historisk attraktivitet ganska likt scenariot med hög attraktivitet. Med fortsatt hög attraktivitet för näringsliv, kommer antalet arbetstillfällen att öka till över 2 500 i Orsa till år 2040.

Med normal attraktivitet blir det en minskning av sysselsättningen i Orsa.

Figur 4.2.7 Framskrivning av antal arbetstillfällen i olika attraktivitetsscenarier

4.2.8 Arbetstillfällen i olika branscher

I den här tabellen visar vi hur sysselsättningen i olika branscher kommer att utvecklas i huvudscenariot. Man kan också välja de andra scenarierna, både för nationell tillväxt och för Orsas attraktivitet. Om man för Orsas attraktivitet väljer alternativet "Historisk" så baseras branscutvecklingen på Orsas historiska näringsattraktivitet.

Figur 4.2.8 Framskrivning av antal arbetstillfällen per bransch